

במדבר יג, א

וידבר יהוה אל משה לאמרו. שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל איש אחד איש אחד למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בהם.

דברים א, כב-ל

כב. ותקרבו אלי כלכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ וישבו אתנו דבר את הדבר אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבא אליהן. כג ויטיב בעיני הדבר ואקח מכם שנים עשר אנשים איש אחד לשבט. כד ויפנו ויעלו ההרה ויבאו עד נחל אשכל וירגלו אתה. כה ויקחו בידם מפרי הארץ ויורדו אלינו וישבו אתנו דבר ויאמרו טובה הארץ אשר ה' אלהינו נתן לנו. כו ולא אבייתם לעלת ותמרו את פי ה' אלהיכם. כז ותרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת ה' אתנו הוציאנו מארץ מצרים לתת אתנו ביד האמרי להשמידנו. כח אנה אנחנו עלים אחינו המסו את לבבנו לאמר עם גדול ורם ממנו ערים גדלות ובצורת בשמים וגם בני ענקים ראינו שם. כט ואמר אלכם לא תערצון ולא תיראון מהם. ל ה' אלהיכם ההלה לפניכם הוא ילחם לכם ככל אשר עשה אתכם במצרים לעיניכם.

במדבר יג, יז-כח, לג

יז וישלח אתם משה לתור את ארץ כנען ויאמר אלהם עלו זה בנגב ועלייתם את ההר. יח וראיתם את הארץ מה הוא ואת העם הישב עליה החזק הוא הרפה המעט הוא אם רב. יט ומה הארץ אשר הוא יושב בה הטובה הוא אם רעה ומה הערים אשר הוא יושב בהנה הבמחנים אם במבצרים. כ ומה הארץ השמנה הוא אם רזה היש בה עץ אם אין והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ והימים ימי בכורי ענבים. כא ויעלו ויתרו את הארץ ממדבר צן עד רחב לבא חמת. כב ויעלו בנגב ויבאו עד חברון ושם אחימו ששי ותלמי ילדי הענק וחברון שבע שנים נבנתה לפני צען מצרים. כג ויבאו עד נחל אשכל ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד וישאיהו במוט בשנים ומו הרמנים ומו התאנים. כד למקום ההוא קרא נחל אשכול על אדות האשכול אשר פרתו משם בני ישראל. כה וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום. כו וילכו ויבאו אל משה ואל אהרן ואל כל עדת בני ישראל אל מדבר פארן קדשה וישבו אותם דבר ואת כל העדה ויראו את פרי הארץ. כז ויספרו לו ויאמרו באנו אל הארץ אשר שלחתנו וגם זבת חלב ודבש הוא וזה פריה. כח אפס כי עז העם הישב בארץ והערים בצרות גדלות מאד וגם ילדי הענק ראינו שם [...] ל ויהס כלב את העם אל משה ויאמר עלה נעלה וירשנו אתה כי יכול נוכל לה. לא והאנשים אשר עלו עמו אמרו לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו. לב ויציאו דבת הארץ אשר תרו אתה אל בני ישראל [...] לג ושם ראינו את הנפילים בני ענק מן הנפילים ונהי בעינינו כחגבים וכו היינו בעיניהם.

"במדבר הזה יפלו פגריכם וכל-פקדיכם לכל-מספרכם מבו עשרים שנה ומעלה אשר הלינתם עלי".

במדבר רבה טז, יד

"ויבאו עד נחל אשכל" (יג, כג) לא רצו ליטול מפירות א"י אילולי כלב ששלף את הזיין וירץ לפניו, ואמר להם: אם אין אתם נוטלים או אתם הורגים אותי או אני הורג אתכם לא היו נוטלים.

בראשית רבה נד, ו

"ויטע אשל בבאר שבע" וגו' - רבי יהודה ורבי נחמיה. רבי יהודה אמר: אשל, פרדס! "שאל מה תשאל", תאנים, וענבים, ורמונים. ר' נחמיה אמר: אשל, פונדיק! "שאל מה תשאל", עיגולא, קופר, חמר, ביעין.

לא רח

פרשת השבוע

פרשת שלח לך - תנובת הארץ ופריה

הרבה פרופ' דליה מרקס במפגש עם שרון וייזר-פרגוסון, אוצרת באגף לאמנות ותרבות יהודית

מזיאון ישראל מארח את בית אבי חי

בבלי עירובין יט, עמוד א

"כְּפֻלַח הָרְמוֹן רְקֵתָהּ" (שיה"ש ו, ז), ואמר ר"ש בן לקיש: אל תיקרי "רקתך" אלא "ריקתך" שאפילו ריקנין שבר מליאין מצות כרמון.

שיר השירים רבה ו

ז - "כְּפֻלַח הָרְמוֹן רְקֵתָהּ" (שיה"ש ו, ז). באותה שעה כשחזרו ממלחמת מדין התחיל משה לשבחון, אפילו ריקנין שבכם רצופים מצוות ומעשים טובים כרמון הזה, שכל מי שבא עבירה לידו ונצל ממנה ולא עשה אותה, מצווה גדולה עשה. ואין צריך לומר לצמתך על הצנועין ועל המצומתים שבכם. [...]

יא - "אֶל גִּנַּת אֲגוֹז יִרְדְּתִי". זה העולם. "לְרֵאוֹת בְּאֵפֵי הַנַּחַל" אלו ישראל. "לְרֵאוֹת הַפְּרָחַה הַגִּפְּוֹן" אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות. "הַנִּצְוֹ הָרְמָנִים", אלו התינוקות, שיושבין ועוסקין בתורה ויושבין שורות שורות כגרעיני רמונים.

קטע מדרש שפרסם ש"ז שכטר (מצוטט מאגדות היהודים, ל' גינזבורג, יא, 151)

ולא האנשים בלבד, אלא אף בנות הענקים היו מעונקות בגבורה שלמעלה מדרך הטבע. פעם אחת נכנסה בתו של ענק אחד בפרדס רמנים ואכלה רמון אחד והשליכה קליפתו. וכשבאו המרגלים לקרית ארבע [...] וכשראו את הענקים הללו, נפלה עליהם אימה ופחד גדול, ונכנסו המרגלים בפרדס והטמינו עצמם בתוך הקלפה של אותו רמון, כסבורים מערה היא. לאחר שעה נזכרה אותה הבת, שאכלה רמון, והיתה מתיראת מחמת אביה. הלכה ונטלה הקלפה, ושנים עשר המרגלים בתוכה, והשליכתה מחוץ לפרדס, כמו שמשליכים קלפה של ביצה קלה, ולא הרגישה שהיו המרגלים בתוכה. אותה שעה אמרו המרגלים זה לזה: ראו כמה גדולה הגבורה שיש בנשים הללו, קל וחומר לאנשים. זה שסיפרו למשה "וְגַם יְלֵדֵי הָעֵנָק רָאִינוּ שָׁם" (במדבר יג, ח).

דברים ח, ז-ח

כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ מְבִיאֲךָ אֶל אֶרֶץ טוֹבָה אֲרֶץ נַחְלֵי מַיִם עֵינַת וְתֵהֱמַת יִצְאִים בְּבִקְעָה וּבְהָרָה: אֲרֶץ חֹטֵה וְשֹׁעֵרָה וְגִפְּוֹן וְתֵאֵנָה וְרְמוֹן אֲרֶץ זֵית שֶׁמֶן וְדָבָשׁ:

משנה, ביכורים א, ג

אין מביאין ביכורים חוץ משבעת המינים.

ויקרא רבה, לו, ב

מה הגפן הזו יש בה ענבים יש בה צמוקים, כך ישראל יש בהם בעלי מקרא, בעלי משנה, בעלי תלמוד בעלי אגדה. מה גפן זו יש בה יין ויש בה חומץ, זה טעון ברכה וזה טעון ברכה.

שמות רבה מד, א

פתח רבי תנחומא בר אבא "גִּפְּוֹן מְמַצְרִים תְּסִיעַ" למה נמשלו ישראל לגפן? אלא מה הגפן כשבעליה מבקשים שתשבית, מה הם עושים? עוקרין אותה ממקומה ושותלין אותה במקום אחר והיא משבחת, כך כיוון שביקש הקב"ה להודיע ישראל בעולם, מה עשה? עקרן ממצרים והביאן למדבר והתחילו מצליחים. [...] מה הגפן היא חיה ונשענת על עצים מתים, כך ישראל הם חיים וקיימים ונשענין על המתים, אלו האבות.

לא רח

פרשת השבוע

פרשת שלח לך - תנובת הארץ ופריה

הרבה פרופ' דליה מרקס במפגש עם שרון וייזר-פרגוסון, אוצרת באגף לאמנות ותרבות יהודית

מזיאון ישראל מארח את בית אבי חי

"אֶסְרִי לְגִפְּוֹ עִירוֹ וְלִשְׂרָקָה בְּנֵי אֶתְנֹו כֶּבֶס בַּיּוֹן לְבָשׁוּ וּבָדָם-עֲנָבִים סוּתוּ"

בבלי כתובות קיא, עמוד ב - קיב, עמוד ב

כי אתא רב דימי, אמר: מאי דכתיב "אֶסְרִי לְגִפְּוֹ עִירוֹ" (בראשית מט, יא)? אין לך כל גפן וגפן שבא"י שאין צריך עיר אחת לבצור, "וְלִשְׂרָקָה בְּנֵי אֶתְנֹו" אין לך כל אילן סרק שבא"י שאינו מוציא משוי שתי אתונות, ושמא תאמר אין בו יין? ת"ל "כֶּבֶס בַּיּוֹן לְבָשׁוּ" (שם, יב). ושמא תאמר, אינו אדום? ת"ל "וְדָם עֲנָב תִּשְׁתֶּה חֶמֶר" (דברים לב, יד), ושמא תאמר אינו מרוה? ת"ל "סוּתוּ". ושמא תאמר, אין בו טעם? ת"ל "חֲכִילֵי עֵינַיִם מְיִין" (בראשית מט, יב) כל חיר שטועמו אומר לי לי! ושמא תאמר לנערים יפה ולזקנים אינו יפה? ת"ל "וּלְבָן שְׂנַיִם מִחֶלֶב" (שם) אל תיקרי לבן שיניים אלא לבן שנים [...] רמי בר יחזקאל איקלע לבני ברק חזנהו להנהו עיזי דקאכלן תותי תאיני וקנטיף דובשא מתאיני וחלבא טייף מנייהו ומיערב בהדי הדדי. אמר היינו זבת חלב ודבש! א"ר יעקב בן דוסתאי מלוד לאונו שלשה מילין פעם אחת קידמתני בנשף והלכתי עד קרסולי בדבש של תאינים [...] אמר רב חייא בר אשי אמר רב עתידין כל אילני סרק שבארץ ישראל שיטענו פירות, שנאמר: "כִּי עֵץ נִשָּׂא פְרִיֹו תֵאָנֶה וְגִפְּוֹ נִתְּנוּ חֵילָם" (יואל ב, כב).

משנה ברכות פרק ו, משנה א

כיצד מברכין על הפרות? על פרות האילן אומר, "בורא פרי העץ", חוץ מן היין, שעל היין אומר, "בורא פרי הגפן".

תלמוד בבלי, ברכות מ, ע"א

דתניא, אילן שאכל ממנו אדם הראשון רבי מאיר אומר גפן היה שאין לך דבר שמביא יללה על האדם אלא יין, שנאמר, "וישת מן היין וישכר" (בראשית ט, כא); רבי נחמיה אומר: תאנה היתה, שבדבר שנתקלקלו בו נתקנו, שנאמר, "ויתפרו עלה תאנה" (שם ג, ז); רבי יהודה אומר: חטה היתה, שאין התינוק יודע לקרות אבא ואמא עד שיטעום טעם דגן [...] ואמר רבי יהודה: חטה מין אילן היא.

משנה מידות פרק ג, משנה ח

גפן של זהב היתה עומדת על פתחו של היכל, ומודלה על גבי כלונסות. כל מי שהוא מתנדב עלה, או גרגיר, או אשכול, מביא ותולה בה. אמר רבי אליעזר ברבי צדוק: מעשה היה, ונמנו עליה שלש מאות כהנים.

תלמוד בבלי, יומא לט, עמוד ב

אמר רבי יצחק בן טבלאי: למה נקרא שמו [של המקדש] "לבנון"? שמלבין עונותיהן של ישראל. אמר רב זוטרא בר טוביה: למה נקרא שמו "יער"? דכתיב, "בַּיַּת יַעַר הַלְּבָנוֹן" (מל"א י, יז), לומר לך מה יער מלבלב אף בית המקדש מלבלב. דאמר רב הושעיא: בשעה שבנה שלמה בית המקדש נטע בו כל מיני מגדים של זהב, והיו מוציאים פירות בזמניהן, וכיון שהרוח מנשבת בהן היו נושרין פירותיהן [...], ומהן היתה פרנסה לכהונה. וכיון שנכנסו עובדי כוכבים להיכל יבשו שנאמר, "וּפְרַח לְבָנוֹן אֶמְלֵל" (נחום א, ד). ועתיד הקב"ה להחזירה לנו שנאמר, "פְּרַח תִּפְרַח וְתִגַּל אֶף גִּילַת וְרִנָּו כְּבוֹד הַלְּבָנוֹן נִתַּן לָהּ" (ישעיהו לה, ב).